

Melita Forstnerič Hajnšek

Dolgo vas ni bilo na sceni, zdaj pa se pripravljate kompleksen, obsežen multižanrski projekt - gre za več projektov v bistvu. Kaj ste (za)snovali v tem težavnem, neobvladljivem koronskem času izolacije in molka?

"V času od lanske premiere Threnosa, projekta s premiero tik pred vstopom v obdobja karanten, sem dejavnost usmerila v tisto, kar je bilo pod temi pogoji mogoče. Posvetila sem se pisanju knjig, pripravi novega glasbenega dela, *endemične pesmi*, ter studijskemu snemanju plošče in zvočne knjige."

DERT je naslov koncerta v Unionski dvorani, ki bo 23. junija, v izvedbi projektne ansambla novoglasbenega gledališča Choregie in produkciji Carmine Slovenice. Dan kasneje bo koncert tudi v jami v Divači v okviru festivala Sanje. Ampak koncert je šele uvod v neko širše ustvarjalno dejanje z več postavkami? Ta čas je izšla dvojezična knjiga endemičnih pesmi in dve cedejki.

"BABA je choregie projekt, ki obsega glasbeni, glasbenogledališki in literarni del. Pred nami je prvi sklop, in sicer izid dveh knjig - Katalog in Kolosalna balkanska fikcija, ki ju izdaja založba Sanje. Carmine Slovenica je pravkar izdala zvočno knjigo, kjer dramska igralka **Minca Lorenci** (režija zvočne knjige **Tanja Lužar**, svetovalka za jezik in govor **Mojca Redjko**) pripoveduje deset portretnih zgodb žensk. Dobrih dvanajst ur pripovedi, ki jih lahko poslušalci preko Audibooka naložijo na pametne telefone ali pa jih poslušajo na CD-predvajalniku, govori o ženskah z Balkana, ki se odločijo ali so bile določene živeti drugačno življenje. Življenjsko okolje in okoliščine si z junakinjami iz pripovedi delimo, saj se naše usode in izkušnje po nekaterih robovih stikajo in prekrivajo. Ženske v zgodbah so najbrž tudi ogledalo položaja žensk v sodobni družbi. Pripovedi so seveda fikcija, vendar vse temeljijo na dejstvih in resnicah.

Ne zanima me značilen balkanski zvok, iščem novo zvočno razsežnost in fenomen zahodnega pogleda

Koncert DERT 23. junija v Unionu bo premierna izvedba novega dela in predstavitev zvokov in besed *endemičnih pesmi*. DERT je pravkar izšel kot knjiga poezije s priloženima CD-ploščama. Na eni so posnetki novoglasbenega gledališča Choregie z glasbo finske skladateljice **Tellu Turkka**, na drugem pa moja besedila podaja pesnica **Nežka Struc**, ki je pesmi tudi prepesnila iz angleščine v slovenščino.

Predvsem pa bo koncert priložnost izvajati pred poslušalci, kar bo prvič od lanskega Threnosa marca do

NOVI PROJEKT KARMINE ŠILEC

Pozorna poslušalka sveta

Pred koncertom endemičnih pesmi DERT v izvedbi projektne ansambla novoglasbenega gledališča Choregie v Unionski dvorani Maribor 23. junija, dan kasneje na festivalu Sanje v Divači

zdaj. Medtem smo sicer imeli nekaj mednarodno odmevnih online dogodkov, prav te dni je dobro gledan streaming Toksičnih psalmov iz New Yorka. A nikakor se nisem navadila in tudi ne sprejela, da bi uprizoritvene umetnosti lahko delovale na ta način, zato čutim pred DERT-om prijetno vznemirjenje."

Zakaj "endemične pesmi"? Kot zapišete v prologu k dvojezični knjigi s skrivnostnim naslovom BABA in DERT, je "DERT platno, na katerega projicirate strahove družbe, dvome, probleme, užitke

..., zgodovino in sedanost". Gre za zgodbe o virdžinah, zapriseženih devicah, balkanskem fenomenu par excellence? Hkrati pa se ga lotevate večžanrsko - dokumentaristično, raziskovalno, avtorsko literarno, intimno, spominsko, tudi politično ... Zanimiv pendant vašemu prvotno glasbenemu poslanstvu?

"Projekt BABA niso zgodbe o virdžinah, je pa z njimi navdahnjen. Nastajati je začel v času moje harvardske raziskave tega endemičnega pojava z Balkanskega polotoka. Gre za ženske, ki se zavežejo devi-

Karmina Šilec: "Izvajalke so v koronačasu s pametnimi telefoni snemale svoja posamezna izvajanja, ki smo jih kasneje v studiu obdelali v celotne posnetke, ki so sedaj izšli." Foto: Dorian ŠILEC PETEK

škosti, nosijo moška oblačila, opravljajo moška dela, kadijo ... in so dokaj enakovredno moškim sprejete v njihov svet. Temu se je pridružilo še raziskovanje glasbene dejavnosti virdžin in s tem povezanega guslarstva. To je bila osnova za nastanek libreta za kompozicijo in scenarija za glasbenogledališko predstavo, nazadnje pa je oboje preraslo v besedilo, ki bo sedaj izšlo v knjižni obliki. Tema projekta se je od prvotne inspiracije, virdžin, razlezla in zašla še na druga polja. Tudi sama sem v projektu BABA stopila na druga izrazna polja, kar je bila zame izjemna izkušnja."

Balkanska duša lahko razume

K projektu ste povabili finsko skladateljico Tellu Turkka, s katero ste že sodelovali, avtorica poezije ste sami? Sodeč po prebranem, vam je "taljenje odmrznjenih glasov" (ena od vaših povednih metafor) izjemno uspelo. Od kod, zakaj ta korak, klic k verbalnemu?

"Poimenovanje dela projekt DERT izhaja iz tradicije tako imenovanega *odprtja duše* oziroma *strastnega vriska duše*. Verjetno le balkanska duša lahko popolnoma razume fenomen, ko iz neozdravljivih ostankov neubesedljivega 'bola' skozi intenzivno izkušnjo bolečine in stiske pride do popolne pomiritve. To je svojevrsten balkanski blues in pozitivna katarza v enem.

Besedila *endemičnih pesmi* so nastala za glasbo, ki jo skladam po naročilu Hewlett Foundation 50 Arts Commission - za gledališče, glasbeno gledališče in govorno besedo ter ansambla Kitka.

Moje navdih za ta projekt izhaja iz igranja in petja zgodb guslarjev, pri katerih sta glasba in besedilo tako tesno povezana, da se njuni koncepti in težnje pogosto prekrivajo. Oba sta enako pomembna in komaj obstajata drug brez drugega. Ideja glas-

SLOVENSKI DNEVI KNJIGE

Rekordno število založnikov na sejmu v Mariboru

Petra Zemljič

Literarni festival Slovenski dnevi knjige, 24. po vrsti, ki bo trajal od 18. do 24. junija, bo postregel s skoraj 100 dogodki, gostil pa bo več kot 500 ustvarjalcev, ki bodo razmišljali in spregovorili o dotiku, osrednji temi letošnje edicije. Izjemen je, po besedah programske koordinatorice festivala **Petre Kolmančič**, tudi odziv založnikov; 28 jih pride na sejem in to je številka, primerljiva s tistimi iz prvih let festivala. Ob knjižnem sejmu na Grajskem trgu se obetajo literarni nastopi, branja, razstave, ulični performansi, pogovori in tako naprej. Festival poteka v organizaciji MKC Maribor s številnimi partnerji.

"Zdi se mi, kot da bi se dogajala revitalizacija tega sektorja. Morda je to povezano z Unescovim poročilom z začetka tega leta, ki navaja, da se je v času izolacije in epidemije število prebranih knjig v številnih državah po svetu podvojilo. Vsled tega poročila pa upam, da bo knjižna panoga ena tistih, ki ne bodo drastično občutile dolgoročnih posledic epidemije," je izpostavila Petra Kolmančič in pojasnila, da z izbrano festivalsko temo, to je dotik, želijo preko knjig in branja začeti razpravo o pomembnosti človeške bližine, dotika, pristne komunikacije in posledicah prepovedi druženja, pa tudi o stikih z drugimi svetovi, kulturami in miselnimi obzorji preko knjig in

branja. V knjigah nas čakajo majhni dotiki velikega formata, je dodala.

Otvoritveni dogodek bo v petek opoldne pred Univerzitetno knjižnico Maribor, ko bodo odprli razstavo na prostem Sto samot nekega dotika (Kamen, voda in dotik v poeziji **Erike Vouk**) avtorjev **Boruta Gombača** in **Jerneje Ferlež**, nastopila bo harfistka, performerka in pevkva **Zvezdana Novakovič**.

"V času izolacije in epidemije se je število prebranih knjig v številnih državah po svetu podvojilo"

Pester in bogat program, ki sledi, je primeren za vse generacije in bo potekal v številnih partnerskih mestih po Sloveniji, in sicer v Ljubljani, Kopru, Brežicah, Sežani, Celju, Ormožu, Novem mestu, Hrastniku, Lenartu in Sveti Trojici v Slovenskih goricah. V Ljubljani, Kopru in Celju bo ta teden Sejem na zraku, ki ga koordinira pisarna Ljubljana - Unescovo mesto literature in na vrtu društva pisateljev naj bi se po napo-

vedih predstavilo kar 50 slovenskih založnikov.

Knjiga za vsakogar

Koordinatorica knjižnega sejma **Nina Medved** opozori, da ne gre le za to, da se veselijo rekorda, ampak tudi za to, kar lahko s tem ponudijo v sklopu festivala. "Sejem bo bogat, na voljo bo odlična otroška literatura, leposlovje za mladino in odrasle različnih okusov. Imamo dela slovenskih avtorjev v izvorniku kot številne prevodne naslove. Posebnost so tudi gledališki založniki, ki prinašajo dela s področja uprizoritvene umetnosti. To bo celovit sejem, na katerem vsak, ki ima rad knjigo,

najde nekaj," je dejala. Izjemen literarni program bo ves čas festivala tudi na Grajskem trgu, večinoma v dnevnem času, v Maribor pa prihajajo številni literarni nagajenci s svojimi deli. Veliko se obeta tudi za najmlajše, med drugim sprehodi po razstavi na plakatih v mariborskem mestnem jedru z reprodukcijami ilustracij **Igorja Šinkovca** in zgodb **Petra Svetine** iz slikanice Timbuktu, Timbuktu.

Na sejmu bodo predstavili še alternativne literarne revije, ki ponujajo priložnosti tistim, ki resno vstopajo v literarno področje. V Maribor prihajajo tudi gimnazijci iz vse Slovenije, obeta se pravi srednješolski literarno-glasbeni maraton. Razglasili bodo tudi zmagovalca